

NUTQ KAMCHILIGI BO`LGAN BOLALARLAR BILAN LOGOPEDIK ISHNING O`ZIGA XOS XUSUSIYATLARINI

Egamberdiyeva Shahnoza Akbar qizi

*Jizzax viloyati, Jizzax shahar Jizzax Davlat Pedagogika Universiteti
maxsus pedagogika kafedrasida stajyor o'qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolaning mazmuni shundan iboratki tematik maslahatlashuvlar ham guruh ishini shakllaridan biridir. Ota-onalar bilan suhbatda logoped maxsus (korreksiya) guruhlarida bolalar bilan ishlashning xususiyatlari haqida gapiradi, nutqida nuqsoni bo'lgan bolalarning ota-onalariga maslahat beradi va keyingi muhokamalar bilan ochiq darslarni ko'rishni tashkil qiladi. Bularning barchasi ota-onalar tomonidan o'z farzandlarining rivojlanishini adekvat baholashni shakllantirishga yordam beradi.*

Kalit so'zlar: *Individual, psixologiya, pedagogika, korreksiya, differensial, patologiya, Diagnostika, profilaktika, logopedik mashg'ulotlar, artikulyatsion mashg'ulotlar, leksik-grammatik tuzilish, tuzatish tibbiy-pedagogik, og'zaki, rivojlantirish.*

Annotation: *The content of this article is that thematic consultations are also one of the forms of group work. In conversations with parents, the speech therapist talks about the features of working with children in special (correction) groups, gives advice to parents of children with speech disorders, and organizes viewing of open classes with further discussions. All this helps parents form an adequate assessment of their children's development.*

Keywords: *Individual, psychology, pedagogy, correction, differential, pathology, diagnostics, prevention, speech therapy training, articulation training, lexical-grammatical structure, correction, medical-pedagogical, oral, development.*

Аннотация: *Содержание данной статьи заключается в том, что тематические консультации также являются одной из форм групповой работы. В беседах с родителями логопед рассказывает об особенностях работы с детьми в специальных (коррекционных) группах, дает советы родителям детей с речевыми нарушениями, организует просмотр открытых занятий с дальнейшим обсуждением. Все это помогает родителям сформировать адекватную оценку развития своих детей.*

Ключевые слова: *Индивид, психология, педагогика, коррекция, дифференциал, патология, диагностика, профилактика, логопедическая тренировка, артикуляционная тренировка, лексико-грамматический строй, коррекция, медико-педагогическая, устная, развитие.*

Nutq kamchiligi bo'lgan bolalarlar bilan logopedik ishning o'ziga xos xususiyatlarini quyidagilarda ko'rib chiqamiz.

1. Bolaga individual yondashuvlarni doimiy izlash.

Ishda "o'rtacha" nutq kamchiligi bo'lgan bolalarga e'tibor qaratish mumkin emas. Har bir bola to'liq ma'noda "maxsus"; u boshqacha idrok turiga, diqqatga, xotiraga, boshqa xarakter va temperamentga ega. nutq kamchiligi bo'lgan bolalarlardagi barcha ruhiy

namoyishlar oddiy bolalar bilan taqqoslaganda yanada aniqroq, ko'proq taniqli. Bu standart texnologiyalar bilan ishlashni imkonsiz qiladi: har bir bola boshqacha yondashuvni talab qiladi. Hech narsa kontsentratsiyaga to'sqinlik qilmasa, shovqin bo'lmasa yoki boshqa bolalar chalg'itmasa, kimdir yakka-yakka ishlaydi. Bunday bola bilan eng samarali mashg'ulotlar logoped idorasida bo'ladi. Kimdir o'zini guruhning tanish muhitida yaxshiroq namoyon qiladi. Bunday holda, logoped guruhga keladi va defektolog va tarbiyachining ishiga qo'shiladi.

2. nutq kamchiligi bo'lgan bolalar ishlashda logopedik mashg'ulotlar birlashtirilgan va o'ynoqli xarakterga ega.

Mashg'ulotda artikulyatsiya apparati harakatchanligi, tovushlar, fonemik eshitish va nutqning leksik-grammatik tuzilishi kabi ishlar kiradi. Barcha mashg'ulotlar o'ynoqi shaklda o'tkaziladi. Nutq o'yinlari, yorqin, qiziqarli o'yinchoqlar, katta yoshdagi bolalar uchun kompyuter ishlatiladi. O'yin - bu zarurat, bu holda ijobiy natijalarni iloji yo'q. O'yin shaklida olib boriladigan birlashtirilgan faoliyat bolaga e'tiborni yo'qotishdan va qiziqishni yo'qotishdan qochib, bolaning e'tiborini bir faoliyat turidan ikkinchisiga moslashuvchan ravishda o'tkazishga imkon beradi.

3. Imitatsion faoliyatni shakllantirish.

Korreksiyalash ishlarining birinchi bosqichi ixtiyoriy e'tiborni rivojlantirishdir. Bola uchun "ko'rish", "eshitish", nutqni tinglashga odatlanish, so'zlarga munosabat bildirish muhimdir. Shu sababli, logoped ishni bolaning taqlid qilish qobiliyatini rivojlantirish bilan boshlaydi, uni narsalar (to'p, kublar va boshqalar) bilan harakatlarga, qo'llar, oyoqlar, bosh harakatlariga taqlid qilishga o'rgatadi. Bu artikulyatsion harakatlar, tovushlar, so'zlarni taqlid qilishga o'tish uchun asosdir.

4. Guruhlar mazmunini tashkil etish.

Ma'lumki, bunday bolalarda ixtiyoriy e'tiborni saqlab qolish juda qiyin.

Bu erda har qanday kichik narsa muhim. Uskunaning joylashishi, bolaning ko'rish sohasida keraksiz narsalarning yo'qligi, u o'ziga xos munosabat va o'ziga xos qiziqish uyg'otadigan o'yinchoqlardan foydalanish, logopedning joylashgan joyi.

Masalan, Ota-ona bolasi, artikulyatsiya mashqlarini bajarishdan bosh tortgan, u uyatchan, o'zini bema'ni tutgan, bu vaqt davomida logoped o'zining qarshisidagi stolda o'tirgan. U o'rnini o'zgartirishga urinib ko'rishga qaror qildi va yonidagi stolga o'tirdi. Bola o'rnini bosganga o'xshardi. U ishchan kayfiyatni sozladi va undan talab qilingan hamma narsani qildi. Ma'lum bo'lishicha, u buni uyda va guruhda bajarishga odatlangan va logopedning uzoq masofadagi joylashuvi uni tashvishga solgan.

Shuni ta'kidlash kerakki, nutq kamchiligi bo'lgan bolalarda odatlanib qolgan narsa guruh muvaffaqiyatiga ta'sir qiladi. Shuning uchun ularning odatlari, afzalliklarini bilish va bundan mashg'ulotlar kontekstini tashkil qilishda foydalanish muhimdir.

5. Bolaning ichki holatini kuzatish.

Guruhda bolaning diqqatini dinamikasi muhim ahamiyatga ega. Bolaning e'tiborini charchashga olib kelmaslik uchun uning ichki voqealaridan kamida bir qadam "oldinda"

borish kerak. Bolaning e'tiborini qachon va qanday o'zgartirishni payqash muhimdir. Bola chalg'itishni boshlaganda, kech bo'ladi. Guruh atmosferasi buziladi, hissiy aloqa buziladi.

6. Muvaffaqiyatli vaziyatlarni modellashtirish.

Nutqida nuqsoni bo'lgan bo'lalar - ota-onadan tortib tarbiyachiga qadar uni "bir qarashda" tushunishga intilishlariga odatlanib qolgan. Bir tomondan, bu ajoyib, boshqa tomondan, u motivatsiya, o'rganish istagi (iloji boricha uning rivojlanish darajasi uchun) to'g'ri gapirish imkoniyatini yo'qotishi mumkin. Shuning uchun guruhda bolada gaplashish zarurati bo'lishi uchun unga sharoit yaratish kerak.

Masalan, bola o'zi yoqtirgan o'yinchoqni o'zi ololmaydi va yordamga muhtoj. Bunday holda, siz og'zaki bo'lmagan signallarni (imo-ishoralar, jilmayishlar, tovushlar va hk) ishlatganda uni tushunmayapman deb ko'rsatishingiz kerak, lekin faqat so'zlar tushuniladi.

O'yinchoqqa erishish uchun turtki shunchalik kuchliki, bola so'zlarni gapirishni boshlaydi. To'g'ri, og'zaki muloqot unga tanish va zarur bo'lib qolishi uchun ko'p vaqt kerak bo'ladi.

7. Yangi ko'nikmalarni shakllantirishning sekin sur'ati.

Logopedning ishi hech narsaga olib kelmaydiganga o'xshaydi, u behuda ketadi. Bu (ayniqsa, yangi boshlovchi) logopedni umidsizlikka olib kelishi mumkin. nutq kamchiligi bo'lgan bolalardan tezkor natijalarni kutish mumkin emas. Ularda tezkor javob yo'q. Ular o'zlarining ichki magnitofoniga "yozib olgandek" uzoq vaqt davomida ma'lumotni "singdiradilar". Ba'zan ish natijasi 2-3 yil ichida paydo bo'lishi mumkin. Bolalarni idrok etish va fikr-mulohazalarining bu xususiyati tarbiyachilarni qo'rqitmasligi kerak.

8. Qabul qilingan ko'nikmalarga doimiy talab.

Ota-onalar, tarbiyachi va defektolog bilan yaqin aloqada bo'lmaganda, barcha logoped ishlari behuda ketardi. Logoped mashg'ulotlarida ishlayotgan ushbu ko'nikmalarga talabni ular ta'minlaydilar. Birgalikda bolaning xatti-harakatlaridagi eng kichik o'zgarishlar aytiladi, logoped uydagi ota-onalardan va guruhdagi tarbiyachilardan bolani u mashq qilayotgan ko'nikmalaridan foydalanishga undashlarini so'raydi. Tarbiyachilardan logoped mashg'ulotlardan so'ng bolaning holati to'g'risida mulohazalar oladi va buni hisobga olgan holda mashg'ulotlar strategiyasini rejalashtiradi. Bu, ayniqsa, nutqsiz bolalar bilan ishlashda juda muhimdir. Agar bola nutqni yaxshi bilsa, tarbiyachilar bilan hamkorlik tovushlarni avtomatlashtirish, nutqning leksik va grammatik tuzilishini rivojlantirish ustida ishlashdan iborat. Nutq kamchiligi bo'lgan bolalar uchun tovushlarni avtomatlashtirish jarayoni juda qiyin va ko'p vaqt talab etadi.

Agar yetkazib berilgan ovoz har kuni aniqlanmasa, bolaning maktabda va uyda o'tkazadigan turli tadbirlarida to'g'ri talaffuzni doimiy ravishda kuzatib bormasangiz, logopedning ishi natijasi kamayadi.

Logoped kuzatib bo'lmaydigan narsani tarbiyachilar va ota-onalar nazorat qilishi mumkin. va bu ularning katta yordamidir. Logopedik daftarlar saqlanishi kerak, unga ko'ra ota-onalar uyda bolalar bilan ishlashlari, materialni boshqa sharoitda mustahkamlashlari mumkin.

Bolalarning ketma-ket rasmlarni qo‘yishlarini diqqat bilan kuzatib yo‘naltiruvchi savollar beriladi.

Noto‘g‘ri savollar to‘g‘rilab beriladi. Berilgan savol javoblarga ball tuzulishida ifodaladik.

- yaxshi yoritib berdi -4 ball
- to‘liq ochib bear olmadi -3ball
- yoritishda izchillik yo‘q-2
- xatolika yo‘l qo‘ydi -1 ball

MAXSUS ADABIYOTLAR:

1- Axutina T.V. Og‘zaki muloqot, ichki nutq va og‘zaki nutqni yaratish birliklari // Psixolingvistik. nutqiy fikrlashni o‘rganish. M.: Fan. - 2015, - b. 99-116.

2- Bekker K.P., Sovak M. Nutq terapiyasi. M.: Tibbiyot, 2018. - 288 b.

3- Belobrykina O.A. Nutq va muloqot. Ota-onalar va o‘qituvchilar uchun mashhur qo‘llanma Yaroslavl: "Taraqqiyot akademiyasi", 2018. - 240 p.

4- Bondarenko A.K. Bolalar bog‘chasida didaktik o‘yinlar. M.: Ma‘rifat, 2016.- 176 b.

5- Borodich A.M. Nutqni rivojlantirish metodologiyasi. M.: Ma‘rifat, 2015. - 255 b.

6- Mo‘minova L.R., Shomaxmudova R. Bolalar nutqidagi nuqsonlar va ularni bartaraf etish. Toshkent-Turon-iqbol-2007

7- Po‘latova P. M. Maxsus pedagogigka - T.: 2005.

8- Mahkamjonova K.M., G‘ulomov I.R. “Kichkintoylar uchun xalq xarakatli o‘yinlari”. Metoddik qo‘llanma. -T.: 2018.

9- Andrushchenko T.Yu., Karabekova N. O‘smirlar uchun tuzatish va tarbiyaviy o‘yinlar. maktab o‘quvchilari: o‘quv-metodik, maktablar uchun qo‘llanma. psixologlar.- Volgograd: O‘zgarish, 2017. 59p.